

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 263/05-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. januára 2006 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Jána Lubyho v konaní o sťažnosti Ing. J. R., bytom M., zastúpeného advokátkou JUDr. M. Š., K., ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 786/02, za účasti Okresného súdu Košice I, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. J. R. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 786/02 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Košice I p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 786/02 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. Ing. J. R. n e p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie.

4. Okresný súd Košice I j e p o v i n n ý uhradiť Ing. J. R. trovy právneho zastúpenia v sume 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún) na účet jeho právnej zástupkyne advokátky JUDr. M. Š., K., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 263/05 zo 7. novembra 2005 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Ing. J. R. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 786/02.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal 18. septembra 2002 okresnému súdu žalobu, ktorou sa domáhal zaplatenia sumy 127 200 Sk s príslušenstvom z titulu bezdôvodného obohatenia.

Sťažovateľ uviedol, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo konanie vo veci právoplatne skončené.

V sťažnosti sa sťažovateľ domáhal, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhodol, že postupom okresného súdu bolo porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a súčasne žiadal, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadost'učinenie v sume 150 000 Sk.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr 2393/05 doručeným ústavnému súdu 9. decembra 2005, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Sťažovateľ sa žalobou došlou tunajšiemu súdu 18. 9. 2002 domáhal zaplatenia finančnej čiastky 127.200,- Sk s prísl. titulom odstúpenia od zmluvy o dielo.

24. 9. 2002 súd vyzval žalobcu na zaplatenie súdneho poplatku v sume 6.360,- Sk a zároveň doručil žalobu na vyjadrenie žalovanému.

Vec bola pridelená na vybavenie sudkyňi JUDr. S. V. Táto bola v roku 2003 a 2004 dlhodobo práceneschopná.

17. 9. 2004 bola vec opatrením predsedu súdu pridelená na vybavenie sudkyňi JUDr. I. V.

31. 3. 2005 bolo žalobcovi oznámené, že predpokladaný termín pojednávania vo veci je 2. polrok 2005.

Prvé pojednávanie vo veci sa uskutočnilo 30. 9. 2005.

Druhé pojednávanie, na ktorom súd vo veci rozhodol, sa uskutočnilo 30. 11. 2005.

V predmetnom konaní skutková ani právna stránka veci nie je zložitá.

Z chronologického prehľadu procesných úkonov súdu vyplýva, že súd od 24. 9. 2002 do 31. 3. 2005 vo veci nekonal.

Tento prietah bol spôsobený objektívnymi skutočnosťami na súde, značnou zaťaženosťou vybavujúcej sudkyne a jej dlhodobou práceneschopnosťou.

Sťažovateľ žiadne prietahy v konaní nespôsobil.“

Obsah spisu okresného súdu potvrdzuje úkony uvedené v jeho vyjadrení z 5. decembra 2005, a preto ústavný súd poukazuje len na úkony uvedené v tomto vyjadrení, ktoré považuje za preukázané.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“.

Sťažovateľ zároveň namietal aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným

rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3).

1. Ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť (skutkovú, právnu), na základe ktorej by sa malo preskúmané konanie vyhodnotiť ako zložité. Spory týkajúce sa uplatňovania nárokov z titulu bezdôvodného obohatenia tvoria súčasť bežnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov, pričom existuje aj dostatok na vec sa vzťahujúcej štandardnej judikatúry.

2. Pri hodnotení veci podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v preskúmanom konaní, ústavný súd nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by mohli byť osobitne zohľadnené na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným prietahom. Okresný súd vo svojom vyjadrení z 5. decembra 2005 výslovne uviedol, že „*Sťažovateľ žiadne prietahy v konaní nespôsobil*“.

3. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd vec hodnotil, bol postup okresného súdu v konaní. Ústavný súd zistil, že okresný súd bol v predmetnej veci dlhodobo nečinný bez toho, aby mu v postupe bránila akákoľvek zákonná prekážka. Ide o obdobie od 24. septembra 2002 (výzva okresného súdu sťažovateľovi na zaplatenie súdneho poplatku) do 24. júna 2005 (okresný súd nariadil termín pojednávania na 30. september 2005). Obdobie nečinnosti okresného súdu, v dôsledku ktorej vznikli zbytočné prietahy v konaní, predstavuje 2 roky a 9 mesiacov, pričom uvedenú nečinnosť okresný súd potvrdil aj vo vyjadrení z 5. decembra 2005. Dôvody, ktorými okresný súd ospravedlňoval svoju nečinnosť, t. j. že „... *prietah bol spôsobený objektívnymi skutočnosťami na súde, značnou zaťaženosťou vybavujúcej sudkyne a jej dlhodobou práceneschopnosťou*“, ústavný súd nemohol akceptovať. Už vo svojej predchádzajúcej judikatúre (napr. IV. ÚS 28/05) uviedol, že „I keď nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania a mieru ochrany ich práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy oslabiť poukazovaním na dlhodobo obmedzené personálne kapacity príslušných súdov“.

Uvedený postup okresného súdu nesvedčí o tom, že by svoju činnosť organizoval v súlade s povinnosťou uloženou mu § 100 ods. 1 OSP tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní, ktoré je na ňom vedené pod sp. zn. 16 C 786/02, došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48

ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, prikázal mu (napriek tomu, že okresný súd na pojednávaní uskutočnenom 30. novembra 2005 vyhlásil rozsudok vo veci samej), aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Podľa ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 150 000 Sk z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti. Poukázal najmä na to, že „*Prieťahy v tomto konaní zhoršili a zhoršujú situáciu sťažovateľa. (...) Za takýchto podmienok sťažovateľ stratil vieru v spravodlivé (rozumej účinné) rozhodnutie súdu vo veci*“.

Ústavný súd považoval v tomto prípade výrok o porušení základného práva sťažovateľa a výrok, ktorým prikázal okresnému súdu v predmetnej veci konať bez zbytočných prietáhov, za dostatočnú ochranu jeho základného práva.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, ktoré je peňažnou protihodnotou utrpenej nemajetkovej ujmy, podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade neprichádza do úvahy.

Ústavný súd sťažovateľovi nepriznal primerané finančné zadosťučinenie najmä z dôvodu, že tento nepostupoval v zmysle zákonného príkazu, ktorý pre neho ako účastníka konania vyplýva z § 6 OSP. Pri nepriznaní primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľovi ústavný súd vychádzal zo skutočnosti, že po uplatnení sťažnosti sťažovateľa z 13. júna 2005 na prietahy v konaní prijal predseda okresného súdu opatrenia na zamedzenie pokračovania prietáhov v konaní a okresný súd na pojednávaní uskutočnenom 30. novembra 2005 vyhlásil rozsudok vo veci samej. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že ak by sťažovateľ uplatnil sťažnosť na prietahy v konaní u predsedu okresného súdu skôr, je dôvodné predpokladať, že mohlo dôjsť k rýchlejšiemu odstráneniu stavu jeho právnej neistoty v napadnutom konaní. Je pravdou, že sťažovateľ svojimi podaniami z 31. januára 2005, 28. februára 2005 a 1. apríla 2005 žiadal okresný súd o oznámenie, aké skutočnosti bránia v pokračovaní konania, no tieto úkony sťažovateľa nespĺňajú kritériá právneho prostriedku nápravy podľa § 17 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov (platného do 31. marca 2005), resp. podľa § 62 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (účinného od 1. apríla 2005). O účinnosti sťažnosti sťažovateľa na prietahy v konaní adresovanej predsedovi okresného súdu svedčí aj to, že okresný súd vo veci rozhodol druhý deň po doručení sťažnosti ústavnému súdu. V dôsledku toho ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. M. Š. Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách konania vychádzal z výšky priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2004, ktorá bola 15 008 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a spísanie sťažnosti a jej podanie) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení vyhlášky č. 279/2005 Z. z. (ďalej len „vyhláška“) vo výške 2 501 Sk (za jeden úkon právnej služby) a 2 x 150 Sk režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Úhrada bola priznaná v celkovej sume 5 302 Sk.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. januára 2006